

บทที่ 6

ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร และพลังงาน

1 บทนำ และสาระของยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าภาคเกษตรจะมีบทบาทสำคัญทั้งในมิติของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ รวมถึงเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออกสำหรับภาคการผลิตและบริการอื่นๆ แต่ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของการผลิตในภาคเกษตรมีความเสื่อมโทรมและถูกใช้ไปเป็นจำนวนมากโดยไม่มีการบำรุงรักษาเท่าที่ควร ประกอบกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น และการเปิดเขตการค้าเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อย ขณะเดียวกันแนวโน้มสถานการณ์การใช้พลังงานทดแทนจากผลผลิตพืชจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารในอนาคต

ด้วยสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของภาคเกษตรตลอดช่วงที่ผ่านมา แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยส่งเสริมที่สามารถสนับสนุนการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตร และความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ อาทิ การรักษาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม การส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง การสร้างความมั่นคงระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน รวมถึงการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1.1 เป้าหมายการพัฒนา

1.1.1 เพิ่มสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1.1.2 ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอต่อความต้องการของตลาด พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างน้อยร้อยละ 5.0 ต่อปี รวมทั้งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยได้อย่างทั่วถึงในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม

1.1.3 เกษตรกรมีหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ มีความสามารถในการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง

1.1.4 ครอบครัวยุคใหม่สามารถพึ่งพาตนเองทางอาหารจากไร่นาได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50.0 ในปี 2559 เกษตรกรและผู้บริโภคได้รับอาหารที่ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.1.5 เพิ่มปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน ได้แก่ เอทานอล และไบโอดีเซล ในปี 2559 ไม่น้อยกว่า 6.2 และ 3.6 ล้านลิตรต่อวัน ตามลำดับ และเพิ่มผลผลิตพลังงานไฟฟ้า และพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือน วัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร ไม่น้อยกว่า 3,440 เมกะวัตต์ และ 5,564 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ในปี 2559 ตามลำดับ และส่งเสริมการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 แนวทางการพัฒนา

1.2.1 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยรักษา ป้องกัน และคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน เร่งรัดให้มีการจัดซื้อที่ดินจากเอกชนมาดำเนินการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม เร่งรัดการจัดให้มีองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ทั้งการฟื้นฟูคุณภาพดินและการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคเกษตร ฟื้นฟูและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน

1.2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน ปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึง ส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมทางการเกษตร

1.2.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยสนับสนุนการผลิตและบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงาน ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทำการศึกษาวิจัยกับภาคเอกชน สนับสนุนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ส่งเสริมและพัฒนาระบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีที่ลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน เพิ่มมูลค่าผลผลิตด้านปศุสัตว์ให้สูงขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและผู้ประกอบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานที่กำหนด ส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรและตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมภาคเอกชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและอาหาร การเพิ่มมูลค่า และการจัดการด้านการตลาด และสนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตร

1.2.4 การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยพัฒนาระบบการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของเกษตรกรให้มีความมั่นคง เร่งพัฒนาระบบประกันภัยพืชผลการเกษตร ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญาที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม พัฒนาสถาบันเกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง และส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและอาหารจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.2.5 การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และมีการปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนและที่เหลือใช้จากการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนใช้ในระดับครัวเรือนและชุมชน สนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทนภายในชุมชน และส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งด้านอาหารให้กับเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ

1.2.6 การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานจากพืชพลังงาน จัดให้มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงานชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและบริการ จัดให้มีกลไกในการกำกับดูแลโครงสร้างราคาของพลังงานชีวภาพ และปลูกจิตสำนึกในการใช้พลังงานชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

1.2.7 การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยสนับสนุนบทบาทของเกษตรกร เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ภาคเอกชน และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการผลิตทางการเกษตร ปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ให้มีการร่วมมือและบูรณาการการทำงานอย่างจริงจัง พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและพลังงานตั้งแต่การผลิต การตลาด ไปจนถึงการบริโภคให้มีความถูกต้อง พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี

2 สถานการณ์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งในมิติของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนภาคเกษตร และเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออกสำหรับภาคการผลิตและบริการอื่นๆ รวมถึงในมิติการพัฒนาสู่แหล่งการผลิตพลังงานทดแทนที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่เข้มแข็ง ด้วยมีที่ตั้งทางภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสม มีภูมิ

ปัญหาด้านการผลิต การประยุกต์ดัดแปลง และวัฒนธรรมอาหารที่เข้มแข็งและหลากหลาย รวมทั้งเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารส่งออกที่สำคัญรายใหญ่ของโลก ซึ่งสถานการณ์การพัฒนาของภาคเกษตรตลอดช่วงที่ผ่านมาสรุปได้ ดังนี้

2.1 บทบาทภาคเกษตรเริ่มลดลงแต่ยังเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 46.54 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ครัวเรือนเกษตรกร 5.91 ล้านครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง เกษตรกรที่ผลิตเชิงพาณิชย์ และเกษตรกรที่แปรรูปผลิตผลเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในปี 2555 สามารถทำการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมงรวมมูลค่า 568,190 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ลดจากร้อยละ 12.4 ในปี 2549 ในขณะที่การผลิตส่วนใหญ่ยังมีปริมาณผลผลิตพอเพียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศ สามารถเป็นหลักประกันในการพึ่งพาและสร้างความมั่นคงของสินค้าเกษตรและอาหารที่ใช้ภายในประเทศได้ และยังส่งออกสร้างรายได้ให้กับประเทศ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน สินค้าปศุสัตว์และประมง เป็นต้น โดยเฉพาะข้าว มีผลผลิตส่งออกคิดเป็นร้อยละ 42.0 ของผลผลิตทั้งหมด มันสำปะหลัง ส่งออกร้อยละ 76.8 อ้อยโรงงาน (น้ำตาล) ส่งออกร้อยละ 65.7 ของผลผลิตทั้งหมด ขณะที่สินค้าปศุสัตว์และประมงส่งออกที่สำคัญ เช่น กุ้ง และไก่ มีปริมาณการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 86.9 และ 40.6 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันตลาดสินค้าเกษตรมีการแข่งขันรุนแรงและมีแนวโน้มถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งที่สำคัญมากขึ้น เนื่องด้วยปริมาณความต้องการสินค้าอาหารทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ประเทศที่มีความสามารถในการผลิตได้สร้างขีดความสามารถในการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น จีน เวียดนาม อินเดีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เป็นต้น

2.2 ความเข้มแข็งของภาคเกษตรไทยมีแนวโน้มลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยในบางสินค้ามีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ผลิตรายอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรไทยได้รับผลกระทบจากปัจจัยหลายด้าน การส่งออกหลักของยังคงอยู่ในรูปของสินค้าเกษตรขั้นปฐม และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาหนี้สิน โดย

2.2.1 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของพืชเศรษฐกิจลดลง เช่น ข้าวนาปีมีผลผลิต 415 กิโลกรัมต่อไร่ น้อยกว่าประเทศเวียดนามและลาว ซึ่งมีผลผลิต 862 และ 588 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องแบกรับภาระต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งปัจจุบันคิดเป็นร้อยละกว่า 60 ของต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่

2.2.2 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเพิ่มจาก 52,933 บาทต่อครัวเรือน ในปีการผลิต 2548/49 เป็น 57,448 บาทต่อครัวเรือน ในปีการผลิต 2554/55 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเนื่องจากราคาผลิตผลการเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นช่วงที่ผ่านมา เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังมีขนาดหนี้สินต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 52,897 บาท ในปี 2548/49 เป็น 59,808 บาท ในปี 2554/55 ทั้งนี้ ราคาสินค้าพืชที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน โดยราคาข้าวเป็นไปตามมาตรการยกระดับราคาภายในประเทศ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อยู่ในช่วงที่มีความต้องการใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น และอ้อยโรงงาน เป็นไปตามความต้องการและราคาในตลาดโลก ส่วนยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง สับปะรด และผลไม้ มีราคาลดลงตามวิกฤติเศรษฐกิจโลก ส่วนราคามันสำปะหลังลดลงจากการที่โครงการรับจำนำสามารถเปิดจุดรับจำนำได้น้อย ทำให้เกษตรกรต้องจำหน่ายมัน

สำปะหลังนอกโครงการซึ่งมีราคาต่ำกว่า และไม่ผลส่วนใหญ่ ราคาตลาดลงเช่นกัน เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก

2.2.3 ด้านการส่งออก ปี 2555 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ลดลงจากปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 6.79 เนื่องจากปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญบางชนิดลดลง เช่น ข้าวและผลิตภัณฑ์ กุ้งและผลิตภัณฑ์ และสับปะรดกระป๋อง เป็นต้น ซึ่งสาเหตุหลักมาจากราคาสินค้าเกษตรของไทยสูงกว่าต่างประเทศ นอกจากนี้ มูลค่าการส่งออกที่ลดลงยังมีสาเหตุมาจากราคาส่งออกที่ลดลง อาทิ ยางพารา อย่างไรก็ตาม การส่งออกสินค้าเกษตรบางชนิดยังมีปริมาณและมูลค่าที่สูงขึ้นจากปีก่อน อาทิ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ ปลาและผลิตภัณฑ์ ผลไม้และผลิตภัณฑ์ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของตลาดต่างประเทศที่ยังมีอย่างต่อเนื่อง

2.2.4 อัตราการขยายตัวของสินค้าในหมวดปศุสัตว์ปี 2555 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยปริมาณการผลิตที่ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2544 เป็นสินค้าจำพวกไก่เนื้อ สุกร ไช้ไก่ และน้ำนมดิบ โดยเฉพาะการผลิตไก่เนื้อ เกษตรกรมีการบริหารจัดการระบบการผลิตของฟาร์มเลี้ยงที่ดีขึ้น ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาด สำหรับการผลิตน้ำนมดิบ มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากจำนวนแม่โคนมที่เพิ่มและปริมาณน้ำนมเฉลี่ยของแม่โคนมที่สูงขึ้น ส่วนการผลิตสุกรขยายตัวจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ประกอบกับปัจจัยเสี่ยงด้านโรคทางระบบสืบพันธุ์และระบบทางเดินหายใจลดลง (Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome: PRRS) ส่วนด้านราคาสินค้าปศุสัตว์ ที่สำคัญส่วนใหญ่ลดลง ได้แก่ ไก่เนื้อ ไช้ไก่ และสุกร เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดค่อนข้างมาก ขณะที่ราคาน้ำนมดิบสูงขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากคุณภาพดีขึ้น

2.2.5 ส่วนสาขาบริการทางการเกษตร ในปี 2555 ขยายตัวร้อยละ 2.9 เนื่องจากการขยายพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีการใช้เครื่องจักรทางการเกษตรทดแทนการขาดแคลนแรงงานมากขึ้น เช่น การปลูกข้าว และอ้อยโรงงาน โดยเฉพาะข้าว เกษตรกรมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นภายหลังจากอุทกภัยในช่วงปลายปี 2554 ทำให้มีการใช้บริการเตรียมดินเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อเนื่องให้มีการใช้บริการเกี่ยวเกี่ยวผลผลิตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.3 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยหลายประการ เช่น พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยทั่วประเทศลดลงจาก 1,525.7 มิลลิเมตร ในปี 2551 เหลือ 1,491 มิลลิเมตรในปี 2555 หรือลดลงร้อยละ 2.2 ขณะที่ผลกระทบจากอุทกภัยช่วงที่ผ่านมาทำให้เกิดภัยแล้งในช่วงต่อมาอย่างต่อเนื่องและกินระยะเวลานานมากกว่าในอดีต รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงฤดูกาลต่างๆ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตสินค้าสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากต่อความมั่นคงอาหารและพลังงานของประเทศ

3 การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ดังนี้

3.1 สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรลดลงเล็กน้อย ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พบว่า สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่ร้อยละ 16.0 โดยลดลงจากปี 2554 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 12.2 ขณะที่การผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตต่างมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ขณะที่จำนวนฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานก่อนช่วงเวลาที่ใกล้เคียงปีที่ผ่านมา

3.2 เกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ขณะที่รายได้ภาคเกษตรลดลงเล็กน้อย สัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกร มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 40.71 ในปี 2551 เหลือร้อยละ 36.56 ในปี 2555 แสดงถึงครัวเรือนภาคเกษตรมีรายได้นอกภาคเกษตรเพิ่มสูงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และมีรายได้จากภาคเกษตรคิดเป็นสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งมีแนวโน้มความเสี่ยงต่อความมั่นคงของครัวเรือนในภาคการเกษตร เนื่องจากต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ราคาซื้อขายในท้องตลาดกลับมีความผันผวนและลดต่ำลงจากภาวะเศรษฐกิจโลก และมีปริมาณผลผลิตเกินความต้องการ

3.3 ปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงานเพิ่มขึ้น ปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน ได้แก่ เอทานอล ผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 0.48 ล้านลิตร/วัน ในปี 2550 เป็น 1.34 ล้านลิตร/วัน ในปี 2555 และไบโอดีเซล ผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 0.19 ล้านลิตร/วัน ในปี 2550 เป็น 2.40 ล้านลิตร/วัน ในปี 2555 รวมทั้งมีการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือน วัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตร เพิ่มจาก 1,695 เมกะวัตต์ ในปี 2552 เป็น 2,196 เมกะวัตต์ ในปี 2555 ขณะที่ปริมาณการใช้พลังงานความร้อน (แสงอาทิตย์ ชีวมวล และขยะ) มีการผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 3,306 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี ในปี 2551 เพิ่มเป็น 5,718 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี ในปี 2555 แสดงถึงแนวโน้มการพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานรับผิดชอบหลักและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	แผนฯ 10					แผนฯ 11
		2550	2551	2552	2553	2554	2555
	ยั่งยืน 3.1 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ล้านไร่)	0.120	0.106	0.192	0.213	n/a	n/a
3.เกษตรกรมีหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ มีความสามารถในการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง	1. สัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร (ร้อยละ)	38.98	40.71	39.58	40.00	39.22	36.56
	2. สัดส่วนเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อเกษตรกรทั้งหมด	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --					
	3. สัดส่วนเกษตรกรพึ่งพาตนเองทางอาหารจากไร่นา และสัดส่วนเกษตรกรที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --					
	4. ระบบประกันภัยพืชผลที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --					
4.เพิ่มปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน ได้แก่ เอทานอล และไบโอดีเซล ในปี 2559 ไม่น้อยกว่า 6.2 และ 3.6 ล้านลิตรต่อวัน ตามลำดับ และเพิ่มผลผลิตพลังงานไฟฟ้า และพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือนและวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรและอุตสาหกรรม	1. ปริมาณผลผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน และผลผลิตพลังงานไฟฟ้าและพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือนและวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร						
	1.1 เชื้อเพลิงชีวภาพ						
	- เอทานอล (ล้านลิตร/วัน)	0.48	0.88	1.25	1.23	1.19	1.34
	- ไบโอดีเซล (ล้านลิตร/วัน)	0.19	1.23	1.67	1.72	2.10	2.40
1.2 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (ชีวมวล ก๊าซ	n/a	n/a	1,695	1,767	1,975	2,196	

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	แผนฯ 10					แผนฯ 11
		2550	2551	2552	2553	2554	2555
เกษตร ไม่น้อยกว่า 3,440 เมกะวัตต์ และ 5,564 พันตัน เทียบเท่าน้ำมันดิบ ในปี 2559 ตามลำดับ และ ส่งเสริมการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	ชีวภาพ และ ชยะ) ในการผลิต ไฟฟ้า (เมกะวัตต์)						
	- ชีวมวล	n/a	n/a	1,618	1,650	1,790	1,960
	- ก๊าซชีวภาพ	n/a	n/a	70	103	159	193
	- ชยะ	n/a	n/a	7	13	26	43
	1.3 ปริมาณการใช้พลังงานความร้อน (แสงอาทิตย์ ชีวมวล และชยะ (พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี)	n/a	3,306	3,557	4,443	5,129	5,718

4 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

4.1 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

4.1.1 การคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตร การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การยกย่องพระราชบัญญัติคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศ มิให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปทำอย่างอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกษตรกรรมและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานของประเทศในอนาคต รวมทั้งป้องกันการถือครองที่ดินเกษตรกรรมโดยคนต่างด้าวในรูปแบบนอมินี ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกระบวนการทางนิติกรรมและบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ ยังดำเนินการจัดทำต้นแบบแนวทางการกำหนดพื้นที่ศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาทิ บริเวณอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพื้นที่ศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเชิงระบบนิเวศลุ่มน้ำของประเทศ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิจากเจ้าหน้าที่รัฐและผู้นำเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งการขับเคลื่อนในช่วงที่ผ่านมา จะมีส่วนทำให้พื้นที่เกษตรกรรมสามารถสร้างผลได้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคการเกษตรของไทยในระยะต่อไป ปัจจุบันอยู่ระหว่างการประสานงานเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค

4.1.2 การสนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐอย่างคุ้มค่า การดำเนินการภาครัฐที่เป็น การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมในอนาคต ได้แก่ การสนับสนุน โครงการวิจัยเรื่อง ธนาकारที่ดิน : องค์กรขับเคลื่อนในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานของสถาบันบริหารจัดการธนาकारที่ดิน (องค์กรมหาชน) ซึ่งคาดว่าจะจัดตั้งได้ภายใน 5 ปีข้างหน้า รวมทั้งแนวทางของกฎหมายในการจัดตั้งธนาकारที่ดิน และวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน โดยมีธนาकारที่ดินเป็นแกนกลางหรือตัวเชื่อมในการขับเคลื่อนองค์กร และสนับสนุนองค์ความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

4.1.3 การจัดสรรสิทธิในที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกินใหม่ที่ดินเป็นของตนเอง การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 เมื่อเกษตรกรได้ผ่านการคัดเลือกให้เข้าเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์แล้ว จะได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินนิคมสหกรณ์ (กสน. 3) จะได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (กสน. 5) ตามลำดับ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ได้ออก กสน. 3 ให้แก่สมาชิกนิคมสหกรณ์ 469 ราย พื้นที่ 4,265 ไร่ และออก กสน.5 ให้กับสมาชิกนิคมสหกรณ์ที่ปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนด จำนวน 736 พื้นที่ 7,695 ไร่ ซึ่งจะมีผลผลักดันให้เกษตรกรรายย่อยมีหลักประกันในการประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้เลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง

4.1.4 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรที่ดิน โดยได้มีการดำเนินโครงการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่เป้าหมาย ดังนี้ พื้นที่ดินเปรี้ยว 66,114 ไร่ พื้นที่ดินกรด 83,222 ไร่ และพื้นที่ดินเค็ม 52,799 ไร่ โดยผลการติดตามในพื้นที่ พบว่า สภาพดินมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกพืชมากขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น เช่น เกษตรกรที่ปลูกข้าวในจังหวัดมหาสารคาม ได้รับผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นจาก 500 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 600 กิโลกรัมต่อไร่ และเกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสงในจังหวัดราชบุรีได้รับผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นจาก 650 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 850 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดแผนการติดตามผลการดำเนินงานโครงการไว้แล้ว นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินโครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน โดยส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก 738,700 ไร่ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ดอนและที่สูง 209,081 ไร่ และขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นและบรรเทาอุทกภัยบนพื้นที่ 7,321 ไร่ ทำให้เกษตรกรทางการเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้น

4.1.5 การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคเกษตร การดำเนินการภาครัฐเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการที่สำคัญ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) และคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) เพื่อเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยอย่างเป็นระบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2555 หลังจากที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยณ.) ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2554 โดยได้มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันบทบาทของ กยณ. ภายใต้ระเบียบฯ ใหม่ข้างต้น ได้ปรับเปลี่ยนเป็นคณะที่ปรึกษา ของ กนอช. และ กบอ. ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยตามนโยบายของ กนอช. รวมถึงอำนาจการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ดังนี้

1) **การจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน และการจัดการน้ำชลประทาน** เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนด้านการขาดแคลนน้ำของประชาชนสำหรับใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ทำให้เกษตรกรได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยดำเนินการสำรวจออกแบบและจัดหาที่ดิน ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดกลาง ก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ สำหรับการจัดการน้ำชลประทานได้

ปรับปรุง บำรุงรักษาระบบชลประทานเพื่อส่งน้ำ ระบายน้ำให้พื้นที่เพาะปลูก 24.52 ล้านไร่ เพื่อให้เกษตรกรในเขตพื้นที่ชลประทานสามารถได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2) **การก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ 10 โครงการ** เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว รวมทั้งการลดอุทกภัย รักษาระบบนิเวศและป้องกันการรุกคืบของน้ำเค็มเข้ามาในบริเวณพื้นที่ในช่วงฤดูแล้ง ตลอดจน คือ (1) โครงการกักคอกหมา จังหวัดลำปาง พื้นที่ 19,000 ไร่ (2) โครงการผันน้ำจากพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก-อ่างเก็บน้ำบางพระ (3) โครงการผันน้ำจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีไปยังแหล่งเก็บกักน้ำจังหวัดระยอง (4) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเพิ่มพื้นที่ชลประทาน 73,980ไร่ (5) โครงการบรรเทาอุทกภัยเมืองจันทบุรี (แผนระยะที่ 2) (6) โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง จังหวัดชลบุรี (7) โครงการเขื่อนทดน้ำผาจุ จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำน่านตอนล่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และพัฒนาระบบชลประทาน ประมาณ 481,400 ไร่ (8) โครงการห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดปราจีนบุรี (9) โครงการอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และ (10) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำร้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุดรดิตถ์

3) **การจัดสรรน้ำฤดูแล้ง ปี 2555/2556** โดยวางแผนจัดสรรน้ำทั้งประเทศในช่วงฤดูแล้ง (วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555 – 30 เมษายน 2556) จำนวน 23,570 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อ (1) การอุปโภค-บริโภค 1,846 ล้านลูกบาศก์เมตร (2) รักษาระบบนิเวศน์และอื่นๆ 6,600 ล้านลูกบาศก์เมตร (3) เกษตรกรรม 14,900 ล้านลูกบาศก์เมตร และ (4) อุตสาหกรรม 224 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีแผนการจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา 9,000 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการอุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศน์และการเกษตร และการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งทั่วประเทศ ปี 2555/2556 จำนวน 16.62 ล้านไร่ จำแนกเป็นข้าวนาปรัง 13.99 ล้านไร่ และพืชไร่-พืชผัก 2.63 ล้านไร่ โดยลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีแผนการปลูก 9.60 ล้านไร่ จำแนกเป็นข้าว 9.17 ล้านไร่ และพืชไร่-พืชผัก 0.43 ล้านไร่ ซึ่งผลการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งปี 2555/2556 ณ วันที่ 24 พฤษภาคม 2556 มีจำนวน 18.27 ล้านไร่ จำแนกเป็นข้าวนาปรัง 16.05 ล้านไร่ และพืชไร่-พืชผัก 2.22 ล้านไร่ โดยในลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีการเพาะปลูกพืช จำนวน 11.45 ล้านไร่ จำแนกเป็นข้าว 11.09 ล้านไร่ และพืชไร่-พืชผัก 0.36 ล้านไร่

4) **การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน** โดยดำเนินการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสมทบค่าใช้จ่าย 2,500 บาท/บ่อ ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ 17,800 บาท/บ่อ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่เกษตรกรรม แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกร ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน หรือพื้นที่ที่ส่งน้ำไปไม่ถึง จำนวน 52,734 บ่อ และการปฏิบัติการฝนหลวง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากภาวะภัยแล้งทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และช่วยลดและป้องกันความสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรอันเนื่องมาจากการขาดแคลนน้ำสำหรับการเพาะปลูก รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำในแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อให้มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค และช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าไม้ โดยจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวงในทุกภาคของประเทศ และจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวง 12 หน่วย ในจังหวัดตาก เชียงใหม่ พิษณุโลก ลพบุรี กาญจนบุรี ขอนแก่น อุบลราชธานี นครราชสีมา สระแก้ว ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ และสุราษฎร์ธานี

4.1.6 **การบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย** ภาครัฐได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ต้นน้ำทางภาคเหนือและภาคกลาง เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักในเขื่อนหลักในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่กลางน้ำ บริเวณเขื่อนทับเสลา จังหวัดอุทัยธานี และเขื่อนกระเสียว

จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งเพื่อระบายน้ำสำหรับการเกษตรเพิ่มขึ้น และมีพื้นที่รองรับน้ำในฤดูฝนเพิ่มขึ้น และพื้นที่ปลายน้ำ ได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายใต้คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) เช่น กรมชลประทาน กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมเจ้าท่า กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง กทม. และการรถไฟฯ เป็นต้น รวมถึงการจัดระบบเสริมในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมและชุมชน และการเพิ่มประสิทธิภาพการเตือนภัย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระบบโทรมาตร การจัดทำฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้สามารถแจ้งเตือนภัยได้ทันต่อเวลา นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินนโยบายเร่งด่วนเพื่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัย ดังนี้

1) **ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ** โดยจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) เป็นหน่วยบัญชาการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยแบบเบ็ดเสร็จ การช่วยเหลือฟื้นฟูเยียวยาหลังน้ำลด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อศึกษาและเสนอโครงการในการช่วยเหลือและฟื้นฟูทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน มีโครงการรวมกันกว่า 10,000 โครงการ ภายใต้วงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2555 งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายในการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยอย่างบูรณาการ (วงเงิน 120,000 ล้านบาท) ซึ่งช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกภาคส่วนได้อย่างรวดเร็ว และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้น

2) **การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต** รัฐบาลได้เร่งดำเนินโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินแผนงาน/โครงการ ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. 2555 (วงเงินกู้ 350,000 ล้านบาท) อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาและแผนการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำอื่นอีก 17 ลุ่มน้ำ โดยระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม 2555 – วันที่ 30 มิถุนายน 2556 ได้ดำเนินการใน 3 แผนงาน คือ (1) แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ กรอบวงเงิน 955 ล้านบาท (2) แผนงานฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้ กรอบวงเงิน 28,699.74 ล้านบาท และ (3) แผนงานการกำหนดพื้นที่รับน้ำนอง และมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้พื้นที่เพื่อการรับน้ำ กรอบวงเงิน 614.14 ล้านบาท

3) **การจัดตั้งคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ** ได้มีการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น ข้อมูลสภาพน้ำการจัดการความเสี่ยงน้ำท่วมน้ำแล้ง ปริมาณฝน พยากรณ์อากาศ พายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบจำลองภาพถ่ายจากดาวเทียม อุณหภูมิผิวน้ำทะเล ทิศทางและความสูงของคลื่น เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะจัดเก็บไว้ในระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติเพื่อใช้ในการเตือนภัย ซึ่งดำเนินการตามแผนงานพัฒนาและจัดตั้งคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ ภายใต้ยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) รวมงบประมาณทั้งสิ้น 1,909.80 ล้านบาท

4.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร

4.2.1 **การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง** การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555-2564) โดยมีคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนดังกล่าว การจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) เพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อภาคสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาภาคเกษตรไทยอย่าง

ต่อเนื่อง นอกจากนั้น ยังได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดีแก่เกษตรกรในสถาบันเกษตรกร เพื่อส่งเสริมให้สหกรณ์ผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองพันธุ์ดี มีสหกรณ์เข้าร่วมโครงการ 66 แห่ง ในพื้นที่ 35 จังหวัด และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้สมาชิกแล้วจำนวน 15,915.71 ตัน จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชไร่หลังนาสนับสนุนโครงการจัดระบบการปลูกข้าว โดยจัดหาเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวและสงมอบให้เกษตรกรจำนวน 429.704 ตัน เพื่อนำไปปลูกขยายในพื้นที่ 85,940 ไร่ ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าจากการจำหน่ายผลผลิตได้ไม่น้อยกว่า 172 ล้านบาท และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอื่นๆ ซึ่งมีเกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ จำนวน 52,434 ราย เช่น อบรมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการลดต้นทุน การวางแผนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลไม้คุณภาพดี เป็นต้น รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยด้านปศุสัตว์ จำนวน 81 เรื่อง เพื่อการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ การวิจัยด้านอาหารสัตว์และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ รวมถึงงานวิจัยด้านคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำชายฝั่ง และปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำ 88 เรื่อง และดำเนินงานด้านกฎหมายทำการประมง 413 เรื่อง เช่น การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการประมงนอกน่านน้ำ โดยเร่งรัดการเจรจาเพื่อจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางการประมงระหว่างไทยและอินโดนีเซีย ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเพื่อการบริหารเรือประมงสัญชาติไทย เป็นต้น

4.2.2 การสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การดำเนินการของภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ มีการดำเนินงานการบูรณาการงานด้านแผนที่และการจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตร โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับศักยภาพและให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร และใช้ประโยชน์ที่ดินเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งการรักษาวินัยทางการเงินการคลัง ซึ่งมีการบูรณาการการจัดทำแผนที่กลางของประเทศ โดยใช้มาตราส่วนกลางในการจัดทำแผนที่ฐาน 2 มาตราส่วน คือ 1 : 50,000 สำหรับใช้ในการกำหนดและวางแผนเชิงนโยบาย และมาตราส่วน 1 : 4,000 สำหรับใช้ในการบริหารจัดการในเชิงพื้นที่/เฉพาะด้าน และจัดทำชั้นข้อมูล 13 ชั้น เพื่อให้สามารถซ้อนทับข้อมูลกันได้

สำหรับการจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตร ซึ่งได้มีการประกาศเขตพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรไปแล้วหลายชนิด ได้แก่ พืช (อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ลำไย สับปะรด) ปศุสัตว์ (โคเนื้อ โคนม สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่) ประมง (การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งกุ้งทะเลและสัตว์น้ำจืด (กุ้งก้ามกราม และปลานิล) พร้อมทั้งได้เร่งดำเนินการให้มีการนำร่องการปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ไม่เหมาะสมและเหมาะสมน้อยในการปลูกข้าว ไปปลูกพืชอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีศักยภาพและโอกาสทางการตลาด เช่น อ้อยโรงงาน เป็นต้น โดยจะมีการกำหนดเป้าหมายการปรับเปลี่ยนเป็นระยะๆ ตามความพร้อมของพื้นที่ โดยมีการสำรวจความต้องการในพื้นที่ทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เพื่อกำหนดเป้าหมายการปรับเปลี่ยนและมาตรการจูงใจ ซึ่งได้มีการสรุปความต้องการในพื้นที่ และมีการกำหนดมาตรการจูงใจในการปรับเปลี่ยนดังกล่าว เช่น สินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรน การช่วยเหลือปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เป็นต้น เพื่อนำเสนอระดับนโยบายพิจารณา

ทั้งนี้ รัฐบาลได้มีการจัดตั้งกลไกในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในรูปคณะทำงาน จำนวน 3 ชุด คือ (1) คณะทำงานด้านมาตรการจูงใจเกษตรกร มอบหมายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการช่วยเหลือเกษตรกร ในการปรับเปลี่ยนพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ (2) คณะทำงานด้านสารสนเทศ (Mapping) มอบหมายสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) เป็นเจ้าภาพร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อบูรณาการข้อมูลต่างๆ ใช้ในการแปลงข้อมูลลงบนแผนที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงเทคนิคในการปรับเปลี่ยนพืช และ (3) คณะทำงานปรับปรุงโครงการรับจำนำฤดูกาล ปี 2556/57 มอบหมายรองนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเร่งปรับปรุงโครงการเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยอาจปรับเปลี่ยนเงื่อนไขและวงเงินในการรับจำนำและดำเนินการนำร่องการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่เหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม มาปลูกอ้อยโรงงานในบางพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและมีความพร้อมก่อน เช่น จังหวัดกำแพงเพชร บุรีรัมย์ เป็นต้น

4.2.3 การควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน

การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การควบคุม กำกับดูแล การนำเข้า การจำหน่าย การผลิตปัจจัยการผลิตทางการเกษตรให้ตรงตามมาตรฐาน รวมทั้งการควบคุมและกำกับดูแลการใช้ยาฆ่าศัตรูและวัชพืชอันตราย ที่ใช้ในกิจการด้านปศุสัตว์ โดยทำการตรวจสอบโรงงานผลิตวัตถุดิบอันตรายด้านปศุสัตว์ และตรวจวิเคราะห์คุณภาพยาฆ่าศัตรูและวัชพืชอย่างต่อเนือง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการตรวจสอบรับรองแหล่งผลิตและผลผลิตพืชตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และการตรวจสอบและรับรองโรงงานแปรรูป โรงคัดบรรจุ และโรงรม ตามระบบ Good manufacturing Practice และ Hazard Analysis and Critical Control Point (GMP/HACCP) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารที่มีความปลอดภัยทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค และมีการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนด้านอาหาร โดยมีคณะกรรมการอาหารแห่งชาติเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

4.2.4 การส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ ภาครัฐได้มีการ

การเก็บรวบรวมพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างๆ เพื่อใช้เป็นแหล่งในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ เช่น มีความทนทานต่อโรค แมลง เป็นต้น รวมถึงมีการพัฒนาพันธุ์ข้าวต้านทานน้ำท่วมและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านปศุสัตว์ ได้มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์สัตว์พันธุ์และพืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมกระจายพันธุ์ให้กับเกษตรกร การศึกษาสำรวจรวบรวมพันธุ์กรรมและความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชอาหารสัตว์ โดยเฉพาะสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอนุรักษ์สัตว์พื้นเมือง ศูนย์เรียนรู้การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์สัตว์พื้นเมือง และสนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นการผลิตบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การพัฒนาอาชีพเสริมจากต้นจาก การอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชผักท้องถิ่น การเลี้ยงปุนิมที่สอดคล้องกับระบบนิเวศน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชน

4.2.5 การเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมทาง

การเกษตร และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน โดยจัดทำเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ของหมอดินอาสา เพื่อเป็นจุดศึกษาดูงานและศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาทิ การทำปุ๋ยหมัก การโลกบดตอซัง การปรับปรุงแปลงนา การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด และน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีเกษตรกรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และมีเกษตรกรที่เป็นหมอดินอาสาในแต่ละพื้นที่เป็นกลไกที่ช่วยถ่ายทอดความรู้แก่

เกษตรกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น การพัฒนาเกษตรกรรมในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านความรู้ในการปลูกพืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และอนุรักษ์ดินและน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทดแทนให้แก่ชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น การสร้างเครื่องช่วยเกษตรกรผู้ปลูกไม้โตเร็ว ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ในการขายเชื้อเพลิงให้กับโรงไฟฟ้าชุมชน โดยภาครัฐได้ส่งเสริมการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งสถานีผลิตไฟฟ้าชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

4.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต

4.3.1 การสนับสนุนการผลิตและบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอาหาร และพลังงาน การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแปลงต้นแบบเทคโนโลยีการผลิตปาล์ม น้ำมัน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาแก่เครือข่ายเกษตรกรและชุมชนที่สนใจ การพัฒนาเกษตรกรรมให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยตามระบบการจัดการคุณภาพ GAPA และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดและสามารถแข่งขันในระบบการผลิตสินค้าเกษตรและคุณภาพสิ่งแวดล้อม การจัดทำโครงการหมู่บ้านชุมชนต้นแบบการลดต้นทุนการผลิตข้าวในพื้นที่ศูนย์ข้าวชุมชนหลัก 6 จังหวัด โดยจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวและสนับสนุนปัจจัยการผลิต รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว การพัฒนาคุณภาพสินค้า และบรรจุผลิตภัณฑ์ของสถาบันเกษตรกรสู่มาตรฐาน ตลอดจนการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย และการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์สินค้าของสถาบันเกษตรกรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการสนับสนุนการผลิตสินค้าของชุมชนโดยการพึ่งพาพลังงานทดแทน อาทิ การพัฒนาระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ที่เป็นระบบปิด ซึ่งจะสามารถยกระดับคุณภาพสินค้าของชุมชน ลดการปนเปื้อน ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่ม และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อกรรมวิธีการผลิตได้อย่างยั่งยืน

4.3.2 การยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การให้การรับรองระบบการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP /GMP และ Food Safety การจัดจ้างสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอเพื่อเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าข้าวให้ได้มาตรฐานสากล การรับรองมาตรฐานปัจจัยการผลิตทางการเกษตร โดยการตรวจสอบรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) มีแหล่งผลิตที่ได้รับการรับรองและยังไม่หมดอายุในประเทศพื้นที่ 980,480.80 ไร่ และมีพืชเศรษฐกิจสำคัญที่ผ่านการรับรอง (ได้สัญลักษณ์ Q) แล้ว เช่น ลำไย สับปะรด มังคุด ทุเรียน เงาะ เป็นพื้นที่รวมทั้งสิ้น 413,917.04 ไร่ คิดเป็นมูลค่าจากการจำหน่ายผลผลิตประมาณ 7,200 ล้านบาท ตรวจสอบและรับรองโรงงานแปรรูป โรงคัดบรรจุ และโรงรม ตามระบบ GMP/HACCP มีโรงงานที่ขึ้นทะเบียนและผ่านมาตรฐานในประเทศ 1,000 โรงงาน รวมทั้งมีการตรวจประเมินโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและปศุสัตว์ตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยตรวจโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ 287 โรง และตรวจรับรองมาตรฐานตัวอย่างสินค้าประมง 71,924 ตัวอย่าง ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มปศุสัตว์ 20,523 ฟาร์ม ตรวจรับรองโรงงาน 1,933 โรงงาน และตรวจรับรองร้านค้า 17,019 โรงงาน และมีการจัดทำยุทธศาสตร์มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร พ.ศ. 2553-2556 โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นกลไกสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

4.3.3 การต่อยอดการผลิตและแปรรูปโดยภาคอุตสาหกรรมเกษตร ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมเกษตร ในแต่ละภูมิภาค การสร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตการเกษตรขั้นต้นให้ผู้ประกอบการในชุมชน รวมถึงการเตรียมความพร้อมโครงการศึกษาแนวโน้มผลผลิตทางการเกษตรสู่ตลาดอาเซียน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอุทยานอุตสาหกรรมอาหารแห่งประเทศไทย (THAILAND FOOD VALLEY) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 โดยมอบหมายกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษารายละเอียดในการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตการเกษตรอย่างครบวงจรต่อไปในอนาคต ซึ่งผู้ประกอบการได้รับการยกระดับมาตรฐานการผลิตเพื่อการส่งออก การจัดการร้านอาหาร การกำหนดกระบวนการผลิตการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น BRC, ISO22000, FSSC 22000, CEP รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้นจากการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม และบุคลากรในอุตสาหกรรมอาหารได้รับการยกระดับองค์ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น BRC, ISO 22000, FSSC 22000 โดยเป็นการดำเนินงานที่สะท้อนการยกระดับความสามารถในการผลิตตามมาตรฐานการส่งออกของผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพ และเป็นการสร้างโอกาสในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากต้นแบบที่ประสบความสำเร็จให้แก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆ ต่อไป

4.3.4 การส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรและตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อให้เป็นตลาดกลางที่ได้มาตรฐาน เป็นแหล่งซื้อขายและกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ปัจจุบันมีตลาดกลางในความส่งเสริมของกรมการค้าภายในทั้งสิ้น 92 แห่ง แยกเป็น ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ 67 แห่ง ตลาดกลางผักและผลไม้ 21 แห่ง ตลาดกลางสัตว์น้ำ 4 แห่ง และการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ตาม พ.ร.บ.การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 เพื่อมีหน้าที่ในการวางนโยบายการส่งเสริมและพัฒนา ตลอดจนกำกับดูแลการซื้อขายล่วงหน้า การประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายล่วงหน้าให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการเติบโตของตลาดสินค้าเกษตรไทยในระยะต่อไป

4.3.5 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตร ปัจจุบันภาครัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (กบส.) เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนภารกิจด้านโลจิสติกส์ของประเทศในภาพรวม โดยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2550-2554 ในช่วงที่ผ่านมา และมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินการในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยในช่วงที่ผ่านมา มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านอุตสาหกรรม คณะอนุกรรมการการเชื่อมโยงข้อมูลแบบบูรณาการสำหรับการนำเข้า การส่งออก และโลจิสติกส์ และคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตร เป็นกลไกขับเคลื่อนในระดับสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างศักยภาพและยกระดับประสิทธิภาพผู้ประกอบการคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น เพื่อสนับสนุนให้กิจการคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็นมีมาตรฐานในการจัดเก็บสินค้าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ และยกระดับประสิทธิภาพการบริหารโลจิสติกส์ โดยพัฒนาระบบข้อมูลตลาดกลางคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น เพื่อให้มีระบบข้อมูลสำหรับใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์

4.4 การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร

4.4.1 การส่งเสริมระบบการทำการเกษตรแบบมีพันธสัญญาที่เป็นธรรม ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากเกษตรพันธสัญญาที่ไม่เป็นธรรมระหว่างเกษตรกรและภาคเอกชน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 15/2555 ลงวันที่ 15 มกราคม 2555 โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาเกษตรพันธสัญญา โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานอนุกรรมการฯ ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาของระบบเกษตรพันธสัญญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาในประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) รูปแบบสัญญาและการประเมินความเสี่ยงของระบบเกษตรพันธสัญญา 2) การสำรวจภาวะหนี้สินเกษตรกรตามระบบเกษตรพันธสัญญา และ 3) การพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรมและยั่งยืน ปัจจุบันการดำเนินการของคณะทำงานที่ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนเกษตรกรพันธสัญญา สมาเกษตรกรแห่งชาติ และสถาบันการศึกษา ฯลฯ อยู่ในระหว่างขั้นตอนการศึกษา รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง รวมทั้งการตรวจสอบ/ทบทวนข้อเท็จจริงจากการทำเกษตรพันธสัญญาของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

4.4.2 การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงศึกษาธิการในการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยจัดทำกิจกรรมการสร้างโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้หลักสูตรพัฒนาเกษตรยั่งยืน การสนับสนุนการพัฒนาแปลงที่ดินทำกินรายแปลงของเกษตรกร และการฝึกอบรมสร้างชาวนารุ่นใหม่ การสร้างและพัฒนาคุณภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการผลผลิต โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของประเทศ นอกจากนี้ หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังได้ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ผ่านกลไกสถาบันอาชีวศึกษา และการสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรที่ดินจากการจัดสรรพื้นที่เกษตรกรรมของภาครัฐ นอกจากนี้ ภาครัฐยังให้การส่งเสริมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart farmer เพื่อสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จ

4.4.3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากข้อตกลงการเปิดเสรี ภาครัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย อันเกิดจากการเปิดเขตการค้าเสรี จึงได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำในการปรับปรุงการผลิตและการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนปรับโครงสร้างการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าในด้านสินค้าเกษตรที่ไทยเสียเปรียบคู่แข่ง ซึ่งแนวโน้มในอนาคตคาดว่าเกษตรกรรายย่อยจะสามารถปรับตัวด้านการผลิตทั้งในด้านต้นทุนและคุณภาพสินค้าได้

4.5 การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน

4.5.1 การส่งเสริมการทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ภาครัฐได้มีการขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

พ.ศ.2556-2559 ซึ่งได้เสนอคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว โดยคณะกรรมการฯ ให้ปรับแก้ไขร่างยุทธศาสตร์ในส่วนของผู้ชี้วัดและแผนงาน/โครงการในแต่ละประเด็น ยุทธศาสตร์ แล้วนำเสนอคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาต่อไป นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในอนาคต และมีการยกร่างแผนพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556-2559 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ก่อนเสนอคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณา นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 878 หมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการผลิตด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในระยะต่อไป

4.5.2 การส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรในชุมชนมาผลิตเป็นพลังงานทดแทน การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับเศษวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมในชุมชน เช่น วัสดุเหลือใช้จากการเพาะเห็ด โดยศึกษารูปแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการนำเศษวัสดุไปผลิตเป็นพลังงานความร้อนและไอน้ำเพื่อหมุนเวียนกลับมาสู่ขั้นตอนการผลิตต่างๆ อาทิ การนึ่งเชื้อเห็ด เป็นต้น โดยพิจารณาผลกระทบทั้งในเชิงเทคนิค เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มอาชีพของชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่กระจายตัวอยู่ในท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นการอีกหนึ่งกลไกในการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาแหล่งพลังงานชีวมวลในภาคประชาชนตามแผนยุทธศาสตร์พลังงานที่วางไว้ ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

4.6 การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร

4.6.1 การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ร้อยละ 25 ใน 10 ปี (พ.ศ. 2555 – 2564) และแผนแม่บทพลังงานทดแทน 15 ปี (พ.ศ. 2551-2565) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาพลังงานทดแทนของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตทางการเกษตรมาใช้เป็นพลังงานทดแทนด้วย โดยหลักการจะให้ความสำคัญกับการใช้ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นอาหารเป็นหลัก และนำผลผลิตทางการเกษตรส่วนที่เหลือนำมาผลิตเป็นพลังงาน ซึ่งสามารถสร้างเสถียรภาพรายได้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้เพิ่มส่วนผสมน้ำมันไบโอดีเซลเป็น B5 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2555 และมีการวางแนวทางที่จะเพิ่มส่วนผสมน้ำมันไบโอดีเซลเป็น B7 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไป ทั้งนี้ กระทรวงพลังงานจะปรับลดเป้าหมายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยพิจารณาจากแนวโน้มราคาสินค้าเกษตรและพลังงานเชื้อเพลิงหลักของประเทศ ซึ่งจะเห็นว่าภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการใช้พลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่อง

4.6.2 การบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน ภาครัฐมีความตระหนักในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของประเทศเป็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาพลังงานทดแทนจากพืชอาหาร ซึ่งเป็นประเด็นเปราะบางต่อการกำหนดนโยบายของประเทศ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกกำกับดูแลเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหารของ

ประเทศ และจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การจัดการอาหาร 5 ปี (พ.ศ. 2555- 2559) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ขณะเดียวกันในระดับชุมชนท้องถิ่นได้มีการสนับสนุนนิคมการเกษตรพืชอาหารและพลังงานทดแทน โดยภาครัฐให้เงินสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานทดแทนผ่านการบริหารจัดการในรูปของสหกรณ์ รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับสมาชิก และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการตลาดสำหรับผลผลิตพืชอาหาร

4.6.3 การดำเนินโครงการแผนการผลิตพืชพลังงานอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2554 - ปัจจุบัน)

ภาครัฐได้สนับสนุนการพัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์แบบใหม่โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการผลิตพืชพลังงาน โดยเริ่มจากระดับเขตเศรษฐกิจการเกษตร 10 เขต โดยใช้ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลองเพื่อช่วยในการวางแผนการผลิตในระยะต่อไป

4.7 การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

4.7.1 การสนับสนุนบทบาทของเกษตรกรในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรของประเทศ การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ซึ่งสภาเกษตรกรแห่งชาติจะเป็นอีกหนึ่งกลไกขับเคลื่อนและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาภาคเกษตรไทยในระยะต่อไป รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนด้านการเกษตร ภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นกลไกประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมี รมว.เกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน มีสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมฯ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ โดยการดำเนินการดังกล่าวนี้จะมีส่วนผลักดันการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรในทางปฏิบัติอย่างบูรณาการร่วมกัน ระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

4.7.2 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและพลังงาน การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานทรัพยากรในการผลิตอาหารของประเทศไทยให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงสร้างกระบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาหารและองค์ความรู้ตลอดห่วงโซ่อาหาร การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (HISO) ผ่านเว็บไซต์ www.healthinfo.in.th หรือ Health Info in Thailand เพื่อเป็นมิติใหม่ของเว็บไซต์ทางสุขภาพของคนไทย การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตและการใช้พลังงาน เชื้อเพลิงฟอสซิลและพลังงานทดแทน โดยเผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ตเป็นรายเดือนและรายปี เพื่อสนับสนุนการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มการใช้พลังงานในอนาคต

4.7.3 การพัฒนากฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืน การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรกรรมยั่งยืน พ.ศ. 2554 พร้อมด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรกรรมยั่งยืน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบเกษตรกรกรรมยั่งยืนต่อไปในอนาคต รวมถึงการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ. ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อให้สามารถดำเนินการตามกระบวนการทางนิติกรรมและบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

4.7.4 การส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนและอื่นๆ การดำเนินการภาครัฐที่สำคัญ ได้แก่ การเร่งดำเนินการตามข้อผูกพันในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง อาทิ การพัฒนามาตรฐานการเพาะเลี้ยงกุ้งอาเซียน (ASEAN Shrimp Good Aquaculture Practice) โดยผ่านการหารือระหว่างผู้เชี่ยวชาญของประเทศสมาชิกรวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรในภูมิภาค และใช้แนวทางการพัฒนาและรับรองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) มาเป็นหลักในการพัฒนามาตรฐานของอาเซียน ซึ่งที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ ครั้งที่ 33 ได้เห็นชอบต่อมาตรฐานดังกล่าวแล้ว โดยจะได้นำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนามาตรฐานสินค้าประมงร่วมกันในอนาคต รวมถึงการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม APEC International Conference on Natural Resources and Infrastructure Management for Agriculture ระหว่างวันที่ 6-8 สิงหาคม 2555 ณ กรุงเทพฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกเอเปค โดยเฉพาะในประเด็นการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานสำหรับภาคเกษตร เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือในภาคเกษตรระหว่างสมาชิกเอเปคในอนาคต

5 สรุปและประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา ที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลา 5 ปี โดยในปีแรกจะเป็นการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการในแต่ละแนวทางการพัฒนาเป็นหลัก ซึ่งมีหลายแนวทางที่ได้มีการกำหนดแผนงาน/โครงการรองรับและเริ่มดำเนินการ เช่น การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งได้มีการผลักดันให้มีการยกร่างเป็นกฎหมายรองรับแล้ว การจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตร เป็นต้น ดังนั้น ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางการต่อยอดและการขับเคลื่อนการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคเกษตร และการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการผลิตภาคเกษตร ที่สอดคล้องกับปัญหาการขาดแคลนกำลังแรงงานภาคเกษตรในอนาคต รวมถึงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ต่อเนื่อง การพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต รวมถึงการพัฒนาพลังงานทดแทนที่มีประสิทธิภาพบนฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม